

ПІДГОТОВКА ВИБОРІВ ДО ВСЕРОСІЙСЬКИХ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ В 1917 Р. В ПОДІЛЬСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ

У статті на основі архівних документів і матеріалів місцевої преси розкриваються основні етапи підготовки виборів до Всеросійських установчих зборів у Подільському виборчому окрузі в 1917 р.

Ключові слова: *Всеросійські установчі збори, виборчий процес, Подільська губернія.*

Під час проведення виборів усі етапи виборчого процесу виконуються протягом чітко визначених законом про вибори проміжків часу. Затримка одного з етапів підготовки виборів відразу призводить до зміни строків його виконання і ставить під загрозу саме проведення виборів. Щоб цього не трапилось, усім учасникам виборчої кампанії слід ретельно дотримуватись прописаних у законі норм і тісно співпрацювати одне з одним. Якщо ж такої взаємодії немає, то організувати і провести вибори у встановлений законом строк дуже складно. Яскравим прикладом такої ситуації може стати процес підготовки виборів до Всеросійських установчих зборів у Подільському виборчому окрузі в 1917 р.

Досліджуючи вибори в Подільській губернії, радянські¹ і сучасні історики² більше уваги приділяли результатам голосування і майже не висвітлювали організаційні моменти виборчої кампанії. Тому, використовуючи документи Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (далі — ЦДАВО) (ф. 2171, ф. 1141)³, Державного архіву Житомирської (далі — ДАЖО) (ф. 2149)⁴ та Хмельницької (далі — ДАХМО) областей (ф. Р-3046)⁵ і матеріали місцевої газети «Відомості Подільської у справах виборів до установчих зборів комісії»⁶, спробуємо розглянути процес підготовки виборів до Всеросійських Установчих зборів у Подільській губернії в 1917 р. і з'ясувати причини, що завадили виборчим комісіям вдало їх організувати і провести у встановлений законом строк.

Порядок проведення виборів до Всеросійських установчих зборів визначався «Положенням про вибори» і «Наказом про застосування розділу I Положення». В Подільському окрузі вже з перших кроків виборча справа пішла не так, як прописано в законі. Через евакуацію з м. Кам'янець усіх губернських установ відбулася затримка у формуванні окружної, міських і повітових комісій. Подільська Окружна комісія розпочала свою роботу 2 вересня 1917 р. у м. Вінниці у складі: голови — члена губернського виконавчого комітету П. Самулевича, членів від губернської земської управи — секретаря губернської земської управи М. Романова, члена Кам'янець-Подільського окружного суду Є. Троцького, ветеринарного лікаря В. Баскакова. Члени комісії від евакуйованої

з м. Кам'янця губернської міської управи — брати М. та І. Метельські, І. Черкаський були обрані лише 7 вересня, а працювати почали з 15 вересня 1917 р.

Не дивлячись, на те, що ще 23 серпня Подільський губернський комісар розіслав розпорядження всім земським управам створити повітові і міські комісії, станом на 15 вересня була створена тільки Брацлавська повітова комісія. Неодноразові звернення окружної комісії до повітових комісарів і голів з'їздів мирових судів з проханням посприяти даній справі бажаного результату не принесли — до 22 вересня були утворені комісії лише в Гайсинському, Ямпільському, Літинському і Вінницькому повітах та у м. Вінниця. Станом на 1 жовтня їх вдалося сформувавши по всій губернії, за винятком м. Кам'янця, Могилівського і Кам'янецького повітів⁷. Новостворені виборчі установи відразу приступили до розподілу повітів на дільниці. Основну вимогу «Положення про вибори» — щоб чисельність виборців складала не більше 3 тис. осіб і рекомендацію Всевиборів про збереження такої ж схеми розподілу, як на виборах до місцевого самоуправління — виконали у більшості повітів Подільської губернії. Новий розподіл дільниць провели тільки у Балтському, Вінницькому, Кам'янецькому, Літинському і Ямпільському повітах, де спочатку за основу взяли волость. Загалом на території Подільської губернії утворили 12 повітових, 2 міські (у м. Кам'янець-Подільський і Вінниця) і 927 виборчих комісій — відповідно до кількості дільниць (Кам'янець-Подільський повіт — 103 дільниці, Балтський — 178, Проскурівський — 188, Ольгопільський — 120, Летичівський — 130, Гайсинський — 118⁸, Вінницький — 90⁹). Оскільки Подільський округ був прифронтовою зоною, тут створили багато військових дільниць (тільки у Вінницькому повіті 28 із 90 були військовими (з них 6 у м. Жмеринці)¹⁰).

Відповідно до Положення, на всій території Росії розподіл дільниць мав відбутися до 13 вересня, приступити до складання списків планувалося 23 вересня, а крайній термін для оголошення виборчих списків припадав на 3 жовтня. У Подільському окрузі до кінця вересня ледве-ледве були організовані повітові та міські комісії, а списки опублікували лише у Брацлавському повіті. Такий стан пояснювався відсутністю нових органів місцевого самоуправління, несвоєчасною організацією окружної, повітових і міських комісій. Гальмувала справу й та обставина, що частина повітових адміністративних суддів не приступили до роботи, подекуди навіть не обзавелися канцелярією, а це ускладнювало виконання обов'язків, покладених «Положенням про вибори». За таких умов Подільська окружна комісія направила до Тимчасового уряду клопотання про зміну термінів з таким розрахунком, щоб вибори можна було провести 12 листопада. Тимчасовий уряд його підтримав¹¹. Відповідно до його постанови у Подільському виборчому окрузі всі роботи зі складання списків виборців мали розпочатися 12 жовтня, їх перше опублікування — не пізніше 22 жовтня, а виконання (відповідно до ст. 26 Положення) покладалося на міські і волосні земські управи, від енергійності яких значною мірою залежала своєчасність проведення виборів. Запізнення виборів до волосних земств у Подільській губернії поставило окружну, повітові і міські комісії у справах виборів до Установчих зборів у складне становище. Замість можливої допомоги з боку

органів місцевого самоуправління комісіям довелося взятися за виконання тієї роботи, яку мали б зробити задовго до їх створення. За таких умов не дивно, що в більшій половині повітів не вдалося опублікувати списки виборців у встановлений законом термін. Сприяло цьому і погане фінансування виборчої кампанії з боку Всевиборів і місцевих органів влади. Для складання списків виборців у Подільській губернії необхідно було 100 тис. руб.¹² Відпускаючи в розпорядження окружної комісії недостатні для виборчої справи кошти, Тимчасовий уряд розраховував на матеріальну підтримку міських і земських управ. У Подільському виборчому окрузі більшість комісій цієї підтримки не знайшла через небажання, а інколи і неможливість земств профінансувати роботу виборчих комісій¹³.

Не останню роль у затягуванні процесу складання списків виборців відіграли надто низький рівень освіти селян, їх погана обізнаність із системою виборів і, як наслідок, вороже ставлення населення до виборів до них. Мешканці Кам'янецького, Балтського та частини інших повітів прирівнювали вибори до Установчих зборів до виборів у земства і з цієї причини не хотіли брати участь у складанні списків виборців. У Ямпільському повіті не бажали визнавати встановленої системи виборів, яка передбачала проведення рівних, прямих, таємних виборів. У Летичівському повіті взагалі через недовіру населення було змінено склад повітової комісії¹⁴. З метою найширшого інформування населення і виборчих комісій про розпорядження уряду, а також про стан справ з підготовки до виборів, Подільська окружна комісія: 1) запропонувала доктору М. Черняку розробити план пропагандистської діяльності; 2) увійшла в контакт з Центральним виконавчим комітетом з приводу поширення інформації в містах; 3) влаштувала у Вінниці курси для агітаторів¹⁵; 4) просила Центральну Раду прислати до Вінниці 15 підготовлених інструкторів, яким обіцяли платити не більше 300 руб. в місяць¹⁶; 5) розробила «Інструкцію для голів дільничних комісій Вінницького повіту у справах виборів до Всеросійських Установчих зборів»¹⁷; 6) за відсутності щоденного губернського органа, що здатен виконувати інформаційні функції, почала з 19 жовтня 1917 р. видавати щоденні бюлетені окружної комісії «Відомості Подільської Окружної у справах виборів до Установчих зборів комісії». Відповідальними редакторами стали голова окружної комісії П. Самулевич і секретар М. Романов. Обмежена кількість працівників, готових працювати над підготовкою «Вісника...», і погане фінансування дозволили випускати лише 4 тис. примірників для безкоштовного поширення серед установ і осіб, що займалися підготовкою виборів. Щоб якісно виконати роботу з інформування і передвиборчої агітації населення Подільська окружна комісія попросила у губернського земського зібрання 60 тис. руб. (з них губернська земська управа за відсутності готівки видала лише 1,5 тис. руб., іншу частину пообіцяла перерахувати за умови отримання нею урядової гарантії на 2 млн. кредиту)¹⁸, а у губернського виконавчого комітету отримала на друк і випуску відповідної літератури 3 тис. руб., з них 650 руб. виплатила друкарні Вінницького міського правління за випуск 3 тис. примірників «Положень про вибори»¹⁹.

Отже, нестача коштів, розлад діяльності місцевих установ, близькість фронту, реорганізація місцевої юстиції і анархічний безлад у деяких повітах перешкодили складанню і оприлюдненню списків виборців у спеціально встановлений для Подільської губернії термін з 12 до 22 жовтня. Реально оцінюючи ситуацію із підготовки виборів, Подільська окружна комісія звернулася до Всевиборів із клопотанням відтермінувати вибори у Подільському виборчому окрузі або скоротити строки оскарження і виправлення списків, щоб вибори відбулися вчасно. Незважаючи на те, що урізання у часі та звуження процедур складання виборчих списків могло негативно вплинути на якість списків виборців і, відповідно, на результати виборів та призвести до масового порушення виборчого права громадян, Всевибори підтримали другу пропозицію²⁰: подати скаргу на перші списки виборців можна було до 28, на додаткові — до 30 жовтня. Остаточне оголошення додаткових виборчих списків мало відбутися 1 листопада²¹.

В зв'язку з тим, що строк складання списків виборців в Подільській губернії було продовжено до 22 жовтня, 4 жовтня Подільська округова комісія направила до Всевиборів телеграму з проханням продовжити прийом кандидатських списків до 22 жовтня (в інших губерніях до 13 жовтня, а виправлення недоликів до 19 жовтня). Відповідно до постанови Тимчасового уряду було дозволено приймати кандидатські списки до 20 жовтня до 3 години дня, але не пізніше. До цього ж часу відбувався і прийом поданих в порядку 51 ст. «Положення про вибори» заяв про усунення недоликів заявлених раніше списків²². Всього до Подільської окружної комісії надійшов 21 кандидатський список, 16 з них зареєстрували: № 1 — Українська партія соціалістів-революціонерів, Селянська спілка та Українська соціал-демократична робітничка партія, у виборчому списку якої було 23 особи; № 2 — Єврейський національний виборчий комітет (6 осіб); № 3 — Об'єднана єврейська соціалістична робітничка партія (С.С. і Е.С.) (5); № 4 — Партія народної свободи (кадети) (13); № 5 — Загальноєврейський робітничий союз «Бунд» (8); № 6 — Єврейський список (2); № 7 — Єврейська соціал-демократична робітничка партія («Поалей Ціон») (6); № 8 — Краєвий польський список (14); № 9 — Трудова народно-соціалістична партія і її прихильники (20); № 10 — Партія соціалістів-революціонерів і Рада селянських депутатів солдатів Південно-Західного фронту (21); № 11 — Сіоністська організація м. Кам'янка-Подільського (2); № 13 — Народна трудова партія Ушицького повіту (7); № 14 — Російська соціал-демократична робітничка партія (меншовики) (13); № 15 — Російська соціал-демократична робітничка партія (більшовики) (17); № 16 — Об'єднаний польський список (3)²³. Пізніше зі списку № 13 виключили кандидата під № 2 — Данилова Михайла Микитовича²⁴, а список № 11 Подільська окружна комісія визнала недійсним як такий, що подали через непорозуміння²⁵ (один з його кандидатів — А. Зайденман, під № 5 проходив за списком № 2, а інший — М. Алейніков, взагалі не збирався балотуватися).

Через численні недоліки (відсутність згоди кандидатів, адреси осіб, що підписали список, імені і прізвища представника групи, копій) не зареєст-

рованими залишилися списки: Селянської і Єврейської організації Маковської волості Кам'янецького повіту; громадян м. Теплика; громадян с. Слободки-Скипчанської Кам'янецького повіту; селян Новоушицького повіту²⁶; мешканців Гайсинського повіту²⁷.

Щоб краще познайомити населення з кандидатськими списками та програмами окружна комісія запропонувала всім партіям надати до 2 (пізніше продовжили до 7)²⁸ листопада свої платформи для друку обсягом не більше ½ аркуша (2 стовпчики) вартістю 100 руб. з кожної групи при кількості 5 тис. примірників²⁹. Партії не дуже зацікавила така пропозиція. Свої платформи надіслали представники лише 3 із 16 кандидатських списків. Проте і вони не були надруковані, оскільки передбачалось припинення випуску «Вістей...» через брак коштів³⁰. Крім того Подільська окружна комісія контролювала виконання учасниками виборчих перегонів правил передвиборчої агітації. Коли до неї надійшло повідомлення від представника списку № 4 А. Гудельмана про те, що у Вінниці на кожному кроці спостерігається заклеювання плакатів одних партій іншими, комісія через «Відомості» попередила порушників про передбачену законом відповідальність за такі дії³¹.

Вдале завершення процесу реєстрації кандидатських списків дозволило приступити до наступного етапу виборчого процесу — підготовки виборчих матеріалів. Станом на 1 листопада підготовка у більшості повітів проходила повільно через відсутність на місцях нових земських установ³²; відмову голів виборчих комісій від виконання своїх обов'язків; передачу виборчої документації новообраним волосним земським управам³³; відсутність інтелігентних сил (у Балтському повіті хвилювалися, що не вистачить вчителів на 178 дільниць повіту)³⁴; відмову військового комісара Південно-Західного фронту відпустити для Подільської губернії 150 солдат інтелігентних професій для допомоги дільничним комісіям у справі підготовки виборів та інформування населення³⁵; погане фінансування, що створювало умови для недостатньо ефективної роботи виборчих установ; нестачу транспортних засобів (в Могилівському повіті); незадовільну роботу поштово-телеграфних установ, залізниці.

За таких обставин Подільська окружна комісія змушена була звернутися до Всевиборів із проханням про перенесення виборів в Подільській губернії на 3, 4 і 5 грудня 1917 р.³⁶ і, незважаючи на не зовсім сприятливі умови, прискорити процес підготовки виборчих матеріалів.

Помилкове відправлення замість Вінниці в Кам'янець-Подільськ всього необхідного для виготовлення виборчих записок паперу і терміновість передачі його у розпорядження повітових і міських комісій вимагало від окружної комісії швидкого реагування на ситуацію. Тому на засіданні 27 жовтня вона затвердила наступний план дій: 1) розсилку паперу на місця провести безпосередньо із Кам'янця, для цього просити повітові й міські комісії надіслати до Кам'янця не пізніше 7 листопада довірених осіб; 2) доручити інструктору І. Бондаренку спостереження за перевантаженням і розподілом паперу, а завідуючого губернською друкарнею М. Щепківського, Кам'янецьку повітову і міську комісії зобов'язати допомагати йому в усьому; 3) на витрати з викупу паперу і

відправки його в повіті просити Губернського комісара переказати телеграфом у розпорядження голови Кам'янецької повітової комісії 10 тис. крб. з проханням видавати необхідні суми за потреби інструктору І. Бондаренкуо, а для всіх повітових і міських комісій асигнувати по 500 крб.

Доставці паперу на місця перешкоджали анархічний безлад у багатьох повітах, затримка поштових, телеграфних повідомлень, незадовільна робота залізниць. Прохання окружної комісії до Подільської і Південно-Західної залізниць про прискорення пошуку загублених вантажів з папером і доставку його на місця бажаного результату не дало. Частина конвертів і паперу від Всевиборів Управління Південно-Західної залізниць продовжувало розшукувати до кінця грудня 1917 р.³⁷ Лише 4 грудня, коли проходили вибори і особливої потреби в них вже не було, надійшли до Вінниці інформаційні матеріали (11 посилок з 3 тис. 40 примірниками «Положення про вибори» і «Наказу»), вислані курською друкарнею Подільського губернського правління на замовлення Подільської окружної комісії ще 17 жовтня. Несвоєчасне отримання законів негативно вплинуло на обізнаність членів дільничних комісій і населення з технологією виборів. Слід зазначити, що рахунки за друк цих матеріалів довелося оплатити.

Тільки 10 листопада вдалося викупити, розподілити і відправити в повіті папір із Кам'янця. Для друку списків потрібно було не менше 15 днів, а потім ще певний час для відправки їх в усі виборчі дільниці. Щоб прискорити роботу з підготовки виборчих матеріалів Подільська окружна комісія за дозволом міністра внутрішніх справ В. Салтикова вимагала від Військового комісара не мобілізувати до армії робітників друкарень, залучених до робіт у справі виборів³⁸, для вирішення проблем з папером просила губернського комісара зібрати від повітових комісарів свідчення про кількість паперу на місцях і запропонувати їм забрати у продавців розписки не витратити його без дозволу комісаріату³⁹; просила Всевибори прискорити висилку конвертів (надійшло всього 775 тис.)⁴⁰ і асигнувати на друкарські роботи у Подільській губернії 36 тис. 700 крб.⁴¹, з них 11 повітовим і 2 міським комісіям видали по 2 тис. крб., Балтській (як найбільшій) — 4 тис. крб. і окружній — 7 тис. крб.⁴² Пізніше з'ясувалось, що цих коштів не вистачить і для того, щоб провести вибори 3, 4 і 5 грудня необхідно було отримати від Всевиборів ще 100 тис. крб.: 25 тис. на викуп паперу і доставку його на місця, 50 тис. на друкування виборчих записок і ще 25 тис. на інші витрати, в тому числі на запрошення спеціальних інструкторів.

Переворот у Петрограді, безлад у Вінниці та інших містах знову загальмували роботу виборчих комісій. Всі розпорядження Всевиборів, окружної комісії надходили із великим запізненням. Припинення роботи пошти і телеграфу змушувало виборчі установи передавати інформацію кур'єрами і додатково витратити кошти, яких і так було обмаль.

В умовах відсутності зв'язку з центральними виборчими органами, що скеровували дії у справі підготовки виборів, багато що залежало від активності та ініціативи членів виборчих комісій. Так, щоб встигнути розвезти до 3 грудня виборчі записки, Ушицька повітова комісія, не чекаючи доки надрукують їх у повному обсязі, ухвалила рішення розпочати відправку виборчих матеріалів у

найвіддаленіші куточки повіту. Лише завдяки енергійній діяльності голови Балтської повітової комісії Я. Компанського підготовчі роботи у справі виборів тут проходили нормально, незважаючи на велику територію і чисельність населення, яке часто проявляло інертність і навіть протидію⁴³.

Отже, погане фінансування, близькість фронту, відсутність на місцях нових земських установ, достатньої кількості освічених людей, реорганізація місцевої юстиції, вороже ставлення населення до виборів, відмова голів виборчих комісій від виконання своїх обов'язків, незадовільна робота поштово-телеграфних установ, залізниці і, як наслідок, помилкова доставка паперу для виборчих матеріалів замість Вінниці до Кам'янця, несвоєчасне отримання його на місцях, затримка друку виборчих записок, нестача транспортних засобів тощо завадили окружній, повітовим і міським комісіям дотриматися всіх встановлених законом норм у справі підготовки виборів. Проте, завдяки зусиллям членів вище зазначених комісій вибори до Всеросійських Установчих зборів у Подільському окрузі вдалося підготувати і провести, хоч і з величезним (у порівнянні з іншими українськими губерніями) запізненням — 3, 4 і 5 грудня 1917 р.

¹ Кичий І.В. Борьба за власть Советов на Правобережной Украине. — Львов, 1986. — 151 с.

² Мельник О.О. Ставлення українських політичних партій до Всеросійських і Українських установчих зборів (березень 1917 — квітень 1918 рр.) [Текст]: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01; Київський ун-т ім. Т.Г. Шевченка. — К., 1995. — 182 с.; Комарницький О.Б. Містечка Правобережної України і вибори до Всеросійських Установчих зборів наприкінці 1917 р. // Краєзнавство: Науковий журнал. — К., 2002. — № 1-4. — С. 86–89; Завальнюк О.М., Комарницький О.Б. Подільські містечка в добу Української революції 1917–1920 рр. — Кам'янець-Подільський, 2005. — С. 87; Протасов Л.Г. Выборы во Всероссийское Учредительное собрание в Каменце-Подольском // VIII Подольская историко-краеведческая конференция. Каменец-Подольский, 1990. — С. 3–5.

³ Центральний державний архів вищих органів влади України. — Ф. 2171. — Оп. 1. — Спр. 18; Ф. 1141. — Оп. 1. — Спр. 5, 6.

⁴ Державний архів Житомирської області (далі — ДАЖО). — Ф. 2149. — Оп. 1. — Спр. 1.

⁵ Державний архів Хмельницької області (далі — ДАХМО). — Ф. Р-3046. — Оп. 1. — Спр. 4.

⁶ Известия Подольской окружной по делам о выборах в Учредительное собрание комиссии. — 1917. — № 1-14, 20, 21, 28.

⁷ Там само. — № 3.

⁸ Там само. — № 13, 14, 28.

⁹ Центральний державний архів вищих органів влади України (далі — ЦДАВО України). — Ф. 1141. — Оп. 1. — Спр. 5. — Арк. 213–214.

¹⁰ Там само. — Арк. 222.

¹¹ Известия Подольской Окружной... комиссии. — 1917. — № 4.

¹² ЦДАВО України. — Ф. 2171. — Оп. 1. — Спр. 18. — Арк. 2.

¹³ Там само. — Арк. 21.

- ¹⁴ Известия Подольской Окружной... комиссии. — 1917. — № 20.
¹⁵ ЦДАВО України. — Ф. 2171. — Оп. 1. — Спр. 18. — Арк. 5 зв.
¹⁶ Там само. — Арк. 11.
¹⁷ Там само. — Ф. 1141. — Оп. 1. — Спр. 6. — Арк. 42–43.
¹⁸ Известия Подольской Окружной... комиссии. — 1917. — № 11-12.
¹⁹ ЦДАВО України. — Ф. 2171. — Оп. 1. — Спр. 18. — Арк. 2.
²⁰ ДАЖО. — Ф. 2149. — Оп. 1. — Спр. 1. — Арк. 120.
²¹ Известия Подольской Окружной... комиссии. — 1917. — № 6, № 9.
²² Там само. — № 4.
²³ ДАХМО. — Ф. Р-3046. — Оп. 1. — Спр. 4. — Арк. 1–13.
²⁴ ЦДАВО України. — Ф. 1141. — Оп. 1. — Спр. 6. — Арк. 35.
²⁵ Там само. — Ф. 2171. — Оп. 1. — Спр. 18. — Арк. 20.
²⁶ Подільська воля. — Вінниця. — 1917. — № 21.
²⁷ Известия Подольской Окружной... комиссии. — 1917. — № 4.
²⁸ ЦДАВО України. — Ф. 2171. — Оп. 1. — Спр. 18. — Арк. 17.
²⁹ Там само. — Арк. 13.
³⁰ Там само. — Арк. 18.
³¹ Там само. — Арк. 24.
³² Там само. — Арк. 1.
³³ Там само. — Ф. 1141. — Оп. 1. — Спр. 6. — Арк. 33.
³⁴ Известия Подольской Окружной... комиссии. — 1917. — № 10.
³⁵ ЦДАВО України. — Ф. 2171. — Оп. 1. — Спр. 18. — Арк. 3.
³⁶ Там само. — Арк. 19.
³⁷ Там само. — Арк. 26.
³⁸ Там само. — Арк. 1.
³⁹ Там само. — Арк. 5.
⁴⁰ Известия Подольской Окружной... комиссии. — 1917. — № 11-12.
⁴¹ ЦДАВО України. — Ф. 2171. — Оп. 1. — Спр. 18. — Арк. 1.
⁴² Там само. — Арк. 11.
⁴³ Там само. — Арк. 23.

Подготовка выборов во Всероссийское Учредительное собрание в 1917 г. в Подольской губернии

В статье на основе архивных документов и материалов местной прессы раскрываются основные этапы подготовки выборов во Всероссийское Учредительное собрание в Подольском избирательном округе в 1917 г.

Ключевые слова: *Всероссийское Учредительное собрание, избирательный процесс, Подольская губерния.*

Preparation of the elections in All-Russian Constituent Assembly in 1917 in Podolia

On the basis of archival documents and records of the local press the author revealed the main stages of the preparation of the elections to the All-Russian Constituent Assembly election in the Podolsk district in 1917.

Keywords: *All-Russian Constituent Assembly, election process, Podolskaya province.*